

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/56/2022
Identifikačné číslo spisu:	7915212971
Dátum vydania rozhodnutia:	07.12.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7915212971.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu B. S., trvale bytom v J., N. XXX/X, zastúpeného splnomocnenkyňou Hrčka - Sabó s.r.o., so sídlom v Sečovciach, Obchodná 187/6, IČO: 51 433 842, proti žalovanému M. U., trvale bytom v C., H. P. XXX/XX, o zaplatenie 1.750 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 14C/513/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. septembra 2021 sp. zn. 5Co/182/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 30. septembra 2021 sp. zn. 5Co/182/2020 z r u š u j e a v e c mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trebišov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. marca 2018 č. k. 14C/513/2015-149 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1.750 eur spolu s úrokom z omeškania 4% ročne zo sumy 1.750 eur od 28. júla 2015 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil ust. čl. 8 a § 149, § 150 ods. 1 a 2, § 191 ods. 1, § 204, § 217 ods. 1 a § 220 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „C. s. p.“). Vecne dôvodil, že na základe vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalovaný sa žalobcovi ponúkol, že mu zariadi kúpu bytu v Trebišove po neplatičoch s tým, že žalobca musí dlh týchto neplatičov vyrovnat'. Žalobca ponuku žalovaného akceptoval. Žalovaný žalobcovi oznámil, že byt už má vyhladený a je potrebné zaplatiť zálohu 1.750 eur Okresnému stavebnému bytovému podniku v Trebišove. Žalobca potrebnú čiastku vybral zo Slovenskej sporiteľne, a.s. 10. júna 2015 a vyplatil ju žalovanému. Žalovaný od žalobcu následne požadoval ďalšiu sumu, čo už žalobca odmietol vyplatiť a zároveň požadoval od žalovaného vrátenie sumy 1.750 eur. Právny zástupca žalobcu listom z 22. júna 2015 žalovaného vyzval, aby žalobcovi vrátil vyplatenú sumu v lehote do 5. júla 2015. Na výzvu však žalovaný nereagoval. Žalobca uniesol dôkazné bremeno svojich tvrdení. Súd prvej inštancie dodal, že žalovaný sa v priebehu celého konania obmedzil len na jedno písomné vyjadrenie. Strany sú však povinné svoje tvrdenia doložiť aj dôkazmi, ktoré tieto skutočnosti podporujú. Žalobca sa aktívne zúčastňoval konania, svoje tvrdenia doložil aj dôkazmi a naopak žalovaný napriek snahe súdu prvej inštancie sa nezúčastnil žiadneho z nariadených pojednávaní. Žaloba bola dôvodná. Rozhodnutie o

trovách konania súd prvej inštancie právne odôvodnil § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 a 2 a § 263 ods. 1 C. s. p. a vecne úspechom žalobcu v konaní v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 30. septembra 2021 sp. zn. 5Co/182/2020 rozsudok súdu prvej inštancie podľa ust. § 388 C. s. p. zmenil tak, že žalobu zamietol a žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Odvolací súd uviedol, že žalovaný v odvolaní namietanú vadu v zmysle § 365 ods. 1 písm. b/ C. s. p. (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) ani nešpecifikoval a namietanú vadu v zmysle § 365 ods. 1 písm. d/ C. s. p. (konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci) odvolací súd nezistil. Pokiaľ ide o vadu podľa § 365 ods. 1 písm. f/ C. s. p. (súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam) odvolací súd uviedol, že z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie jednoznačne vyplýva, že skutkové zistenia sú založené na chybnom hodnotení dôkazov. Žalovaný uplatnil i odvolací dôvod v zmysle § 365 ods. 1 písm. h/ C. s. p., t. j., že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí neuvádza, na základe akého predpisu vyhodnotil prejednávajúcu vec, teda pod aký hmotnoprávny predpis podradil zistený skutkový stav. Žalobca žiadnym relevantným dôkazom svoje tvrdenia nepreukázal. Vykonaným dokazovaním nebolo preukázané jeho tvrdenie, že dal žalovanému 1.750 eur, pričom žalovaný prevzatie uvedenej sumy od žalobcu poprel. Žiadny z dôkazov, ktoré produkoval žalobca nesvedčili jeho tvrdeniu. Žalobcom predložený výpis z účtu tvrdenú skutočnosť nepreukazuje. Na základe uvedeného bolo potrebné preto rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odvolací súd právne odôvodnil ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 a 2 v spojení s § 396 ods. 1 a 2 C. s. p. a vecne úspechom žalovaného v konaní v plnom rozsahu.

3. Proti tomuto zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie. Dovolanie odôvodnil ust. § 420 písm. f/ C. s. p. (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom (pozn. bez bližšieho vymedzenia konkrétneho ustanovenia C. s. p.). Navrhol zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. Žalobca podporil svoje tvrdenia aj nahrávkou na DVD nosiči, na ktorej bolo zachytené priznanie sa žalovaného k tomu, že predmetné finančné prostriedky od žalobcu prevzal a že mu ich vráti. Odvolací súd napriek uvedenému konštatoval, že žalobca dôkazné bremeno neunesol. Žalovaný sa pojednávaniam úmyselne vyhýbal. Predmetný DVD nosič s nahrávkou je ťažiskovým dôkazom, rovnako ako potvrdenie banky o výbere finančných prostriedkov. Rozhodnutie odvolacieho súdu nemá oporu v zákone, judikatúre a nie je ani logické.

4. Žalovaný dovolací návrh nepodal.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 C. s. p.), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a tiež dôvodné.

6. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 C. s. p. alebo § 421 C. s. p. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 C. s. p.). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 C. s. p. je dovolacím dôvodom vytýkaná tzv. zmätočnosťná vada (§ 431 ods. 1 C. s. p.) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C. s. p.); v prípade dovolania prípustného podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je potom dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.) a dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ

uvedie právne posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

7. Žalobca vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania z ust. § 420 písm. f/ C. s. p. a z ust. § 421 ods. 1 C. s. p. (bez bližšej konkretizácie). Dovolací súd, vychádzajúc z konštrukcie dovolacieho konania v podmienkach aktuálnej právnej úpravy civilného sporového procesu a tiež z ostatného záveru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu o prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 C. s. p. (v tejto súvislosti porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. 1 VCdo 1/2018), preto pristúpil ku skúmaniu existencie dovolacích dôvodov (a tiež dôvodov prípustnosti dovolania), uplatnených dovolaním v tejto veci, podľa chronológie priradenej im ustanoveniami zákona, ktorého sú súčasťou.

8. Podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní pred odvolacím súdom došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Pojemným znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 162/2017, 3 Cdo 22/2018, 4 Cdo 87/2017, 5 Cdo 112/2018, 7 Cdo 202/2017 a 8 Cdo 85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie rozsudkom zo 16. marca 2018 č. k. 14C/513/2015-149 žalobe vyhovel. Na základe žalovaným podaného odvolania súd prvej inštancie predložil vec odvolaciemu súdu, ktorý uznesením z 29. apríla 2019 sp. zn. 5Co/411/2018 vrátil vec súdu prvej inštancie s odôvodnením, že v kontexte námietok žalovaného uvedených v odvolaní a v súlade so zásadou hospodárnosti (čl. 17 C. s. p.), súd prvej inštancie vykonaná dôkaz zaznamenaný na DVD nosiči tak, aby sa žalovaný s ním mohol oboznámiť a vyjadriť sa k nemu a vykonaná výsluch žalovaného, pri ktorom zabezpečí účasť žalobcu a právnych zástupcov strán sporu. Bude potrebné, aby sa žalovaný vyjadril ku všetkým skutkovým okolnostiam tvrdeným žalobcom (vzájomné stretnutie, obhliadka okolia bytu, prevzatie peňazí, vymáhanie peňazí a príp. ďalšie, ktoré vyplynú). Odvolací súd v tomto uznesení dodal, že vykonanie dokazovania prostredníctvom iného dožiadaného súdu (§ 104 C. s. p.) nie je možné, keďže žalovaný neoznámil miesto, kde sa zdržiava mimo trvalého pobytu a teda nie je možné určiť, ktorý súd pre vykonanie dôkazu by bol vhodný a hospodárny. Po postupe súdu prvej inštancie v intenciách pokynov odvolacieho súdu bol spis opätovne predložený odvolaciemu súdu (č. l. 242 spisu), ktorý bez pojednávania verejne vyhlásil napadnutý zmeňujúci rozsudok 30. septembra 2021.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu

spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 C. s. p.). Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (§ 384 ods. 1 C. s. p.). Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 C. s. p.).

14. Ak odvolací súd v rámci preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279, 1287).

15. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súd prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie.

V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakoval dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 4 Cdo 98/2017).

16. V posudzovanej veci dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobcom uplatnený nárok je v celom rozsahu dôvodný. Vychádzal pritom z tvrdení a výsluchu žalobcu, listinného dôkazu predloženého žalobcom (potvrdenie o výbere hotovosti) a vyšetrovacieho spisu OR PZ v Trebišove ČVS:ORP-697/TV-TV-2015. Dôkaz zachytený na DVD nosiči súd prvej inštancie nevykonal (odsek 10 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Odvolací súd však rozhodnutie súdu prvej inštancie v celom rozsahu zmenil tak, že žalobu zamietol z dôvodu neunesenia dôkazného bremena ohľadom tvrdení žalobcu s tým, že na základe ním predložených (a vykonaných) dôkazov nemožno žalobe vyhovieť.

17. Z obsahu spisu je zrejmé, že odvolací súd, hoci dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako súd prvej inštancie a od jeho skutkových zistení sa odchýlil a inak posúdil otázku (ne)unesenia dôkazného bremena žalobcom, nenariadil vo veci pojednávanie a nevykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Je potrebné zdôrazniť, že postup odvolacieho súdu, keď nariadil uznesením súdu prvej inštancie po jeho rozhodnutí vo veci samej v podstate „doplniť“ dokazovanie, nemožno považovať za

správny, resp. nahrádzajúci povinnosť doplniť alebo zopakovať dokazovanie odvolacím súdom. Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia postupoval v rozpore s § 383, § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 C. s. p. a tiež s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu (pozri napr. sp. zn. 5 Cdo 131/2009, 7 Cdo 110/2018) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (sp. zn. II. ÚS 400/2009 a II. ÚS 506/2013). Týmto nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p.

18. Vzhľadom na uvedené došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f/ C. s. p. a dovolanie musí byť z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné.

19. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa pritom do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015) a na tom zotrváva rozhodovacia prax najvyššieho súdu aj po nadobudnutí účinnosti predpisov tvoriacich súčasť rekonštrukcie slovenského civilného procesu (2 Cdo 5/2018, 3 Cdo 146/2018, 8 Cdo 70/2017). Dovolací súd preto v tomto prípade neposudzoval dovolanie z hľadiska opodstatnenosti argumentácie majúcej väzbu na riešenie právnych otázok (čo v konkrétnostiach znamená tak z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p., ako aj jeho dôvodnosti v zmysle § 432 rovnakého zákona).

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 C. s. p.). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúci za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 C. s. p.) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti bol len odvolací súd.

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok